

EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN PRESCHOOL CHILDREN'S SELF-REGULATION SKILLS AND PARENTAL ATTITUDES¹

Kübra EKE

Arş. Gör., Gazi Üniversitesi, kubraeke@gazi.edu.tr

Received: 22.04.2017

Accepted: 13.08.2017

ABSTRACT

Self-regulation skills, defined as the ability to direct or control an individual's emotions, thoughts, attentions and actions, are skills that are important in the first years of life and are effective in the attainment of the attitude of parents. For this reason, this research aims to investigate the relationship between pre-school children's self-regulation skills and parental attitudes. The main hypothesis of the research is that different parental attitudes have a significant and important role in determining the quality and qualification of self-regulation skills. The study group of the study consists of 130 children and their mothers who are in pre-school education in the province of Ankara during the academic year 2016-2017. In order to collect data in the survey; "Demographic Information Form", "Parent Attitude Scale" and "Self-Regulation Skills Scale". Percentage, frequency, average, t test, one way variance analysis (ANOVA) and correlation analysis were used in the analysis step of the study. As a result of the data obtained from the data collection tools, there was a significant relationship between the self-regulation skills of the children and the parents' permissive attitudes and no significant relationship was found between democratic, authoritarian and protective attitudes. In addition, the self-regulation skills of the children did not differ any difference according to gender, age, birth order, and the income level of the family showed a significant difference according to the number of siblings, mother's age and mother's working status.

Keywords: Self-regulation skills, parental attitudes, preschool period.

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ ÇOCUKLARIN ÖZ DÜZENLEME BECERİLERİ İLE ANNE-BABA TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ÖZ

Bir bireyin duygu, düşünce, dikkat ve eylemlerini yönlendirme veya kontrol etme yetisi olarak tanımlanan öz düzenleme becerileri, yaşamın ilk yıllarında kazanılması önem taşıyan ve anne-baba ile benimsedikleri tutumun kazanımında etkili olduğu becerilerdir. Bu nedenle bu araştırma ile okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerileri ile anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın ana hipotezi, farklı anne-baba tutumların öz düzenleme becerileri kazanımı ve kalitesini belirlemede anlamlı ve önemli bir role sahip olmasıdır. Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Ankara il sınırları içerisinde okul öncesi eğitime devam eden 130 çocuk ve anneleri oluşturmaktadır. Araştırmada verilerin toplanması amacıyla; Demografik Bilgi Formu", "Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)" ve "Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmanın çözümleme basamağında yüzde, frekans, ortalama, t testi, tek yönlü varyans analizi(anova) ve korelasyon analizi kullanılmıştır. Veri toplama araçlarından elde edilen veriler neticesinde, çocukların öz düzenleme becerileri ile anne-babaların izin verici tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş olup, demokratik, otoriter ve koruyucu

¹ Bu çalışma 6-8 Nisan 2017'de International Congress Of Eurasian Social Sciences'ta Sözlü Bildiri olarak sunulmuştur.

tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ayrıca çocukların öz düzenleme becerileri cinsiyet, yaş, doğum sırasına göre bir farklılık göstermemiş olup, ailenin gelir düzeyi, kardeş sayısı, annenin yaşı ve annenin çalışma durumuna göre anlamlı farklılık göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Öz düzenleme becerileri, anne-baba tutumları, okul öncesi dönem.

EXTENDED SUMMARY

Introduction

The preschool period covering the first six years in the human vital cycle is one of the most critical periods of life due to its ability to acquire basic knowledge, skills and influence on future years in the creation of personality. Among the many developmental tasks that are expected to be carried out in children during this period are the tasks of adaptation to the community, balancing between self-will and needs with the needs and desires of the community, developing healthy and successful relationships. One of the most important skills that affect the realization process of these tasks is self-regulation ability. Self-regulation skills are defined as self-produced individual controlled thoughts, emotions and behaviors that are planned with focus on subjective goals (Zimmerman, 2005; Sakız ve Yetkin Özdemir,2014).

In this process of acquisition and development, the parent is one of the most important social forces which presents as a model relevant skills and behavior patterns for the child and playing a role in yielding harmony by the community. Parental attitudes (Palut, 2008), which are called as the whole of opinions, values and behaviors related to the children of parents, have a great importance in creating and displaying the necessary skills and behavior patterns in the child's life.

Purpose of Research and Its Significance

This research was carried out to investigate the relationship between pre-school children's self-regulation skills and parental attitudes and to determine whether pre-school children's self-regulation skills differ according to some variables. Considering that the first years of life are a critical period for the development of self-regulatory skills, it is important to investigate a factor that has a direct impact on self-regulatory abilities, such as parental attitudes, as well as variables such as income level, age, and gender, which may have direct or indirect effects on these skills.

Method

The study group of this study, using the relational screening model among the general screening models, consists of 130 children and their mothers who are in pre-school education in two different district centers (Gölbaşı and Keçiören) with different socioeconomic characteristics within the provincial borders of Ankara in 2016-2017 academic year. During research, "Demographic Information Form" was used to collect information

about children and family, "Parental Attitudes Scale" was used to determine the parental attitudes and "Self-Regulation Skills Scales" was used to determine the self-regulation skills of children.

In order to collect data in the study; "Demographic Information Form" prepared by the researcher in order to obtain information about children and their families, "Parental Attitude Scale (ETÖ)" developed by Karabulut Demir and Şendil (2008) to determine parental attitudes and "Self-Regulation Skills Scale" developed by Bayındır and Ural (2016) to measure children's self-regulation skills was used.

Findings (Results)

The study results reveal that the self regulation skills of the preschool children do not differ according to their birth order. Similarly the self regulation skills of the preschool children do not differ statistically in terms of their sex and age.

In this study, when the relationship between children's self-regulation skills and mother's working status is examined, it is seen that the average of the children of working mothers (38,27) is higher than the average of the children of non-working mothers (38,15). The self-regulation skills of the children of the mothers working according to the averages are higher than the children of the non-working mothers, and there is a statistically significant relationship between self-regulation skills and mother's working status variable (0.03).

When the relationship between the self-regulation skills of children and the number of brothers and sisters is examined, there is a significant relationship between control ability sub-dimension and income level. (0.03) When the source of difference was examined, it was determined that children with four siblings had higher control abilities than children with two siblings and three siblings.

When the relationship between children's self-regulation skills and income level variables is examined, there is a significant relationship between the regulation skills sub-dimension and total self-regulation skills (0.00). When the source of difference is examined, the total self-regulation skills of children with 4000-5500 income levels are higher than children who have an income below 1000 TL and in the range of 1001-2500 TL.

And finally the results indicate that the correlation between the parental styles and the pre-school children self regulation skills is negative in terms of regulate skills.

Conclusion and Discussion

In this study, which examines the relationship between the self-regulation skills of pre-school children and the attitudes of parents the self regulation skills of the preschool children do not differ statistically according to their age, sex and their birth order. However, the self regulation skills of the preschool children do differ statistically according to their income level, number of siblings, mother's age and mother's working status variable.

In this study, there differ significant statistically relationship between parents' permissive attitudes and children's self regulation skills. As the parents' permissive attitudes increased, the ability of children to self regulation skills decrease. However, there do not differ significant relationship between parents' democratic, protective and authoritarian attitudes and children's self-regulation skills.

This study was carried out with 130 children and their mothers in the pre-school education institution in Ankara. Further work can be carried out by working groups in larger and different regions. When the effects of parental attitudes on the child's skill development are taken into consideration, subsequent studies may be conducted by examining the variables, such as temperament, family communication, which may affect parental attitudes.

GİRİŞ

İnsanın yaşam döngüsünde ilk 6 yılı kapsayan okul öncesi dönem, temel bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazanılması, geliştirilmesi, kişiliğin oluşumu ve şekillenmesinde ileriki yıllara olan etkisi nedeniyle yaşamın en kritik dönemlerinden birisidir. Bu dönemde çocuklardan gerçekleştirmesi beklenen pek çok gelişim görevi arasında topluma uyum sağlama, kendi istek ve ihtiyaçları ile toplumun istek ve ihtiyaçları arasında denge kurma, sağlıklı ve başarılı ilişkiler geliştirme görevleri yer almaktadır. Bu gelişim görevlerinin gerçekleştirilme sürecini etkileyen en önemli becerilerden birisi öz düzenleme becerileridir.

Temelleri Bandura tarafından atılan öz düzenleme, bireyin davranışları üzerindeki kontrol kabiliyeti temeline dayanmaktadır (Senemoğlu, 2009). Öz düzenleme, öznel hedeflere ulaşım odaklı planlanan, kendinden üretilen birey kontrollü düşünce, duygu ve davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Zimmerman, 2005; Sakız ve Yetkin Özdemir, 2014). Kopp'a (1982) göre ise öz düzenleme, ebeveyn sosyalleştirmesinin önemli olduğu ve çocukların büyüdükçe dış denetim odaklarından iç denetim sürecine adım attığı, dikkatin olgunlaşarak davranış ve duygu yönetimlerini etkilediği bir süreç olarak tanımlanmaktadır.

Öz düzenleme; odaklanma, dikkat yöneltme, bilişsel esneklik ve dürtüsel tepkileri erteleme becerilerini kapsayan bilişsel boyut; duyguları düzenleme, doyumunu erteleme ve otokontrolü sağlama becerilerini kapsayan duygusal boyut ve tüm bunların bir araya gelmesiyle oluşan davranışsal boyut olmak üzere üç boyutun bileşiminden meydana gelmektedir (Hughes, 2011).

Çocuğun gelişimsel çizgisi üzerinde yer alan pek çok beceri alanında olduğu gibi öz düzenleme becerilerinin de yaşamın ilk yıllarında çok hızlı bir büyüme ve gelişme gösterdiği düşünülmektedir (Garon vd., 2008; McClelland ve Cameron, 2011; Williams, 2014). Temeli bebeklik dönemindeki temel ihtiyaçların karşılanmasına dayanan öz düzenleme gelişimi, artan bilişsel, fiziksel ve duyuşsal becerilerin etkisiyle dikkat, dürtü ve davranışlarda düzenleme yoluna gidilmesine olanak sağlar. Bu süreçte biyolojik ve çevresel pek çok faktör aktif rol alır (Fındık Tanrıbuyurdu, 2012; Whitebread ve Basilio, 2012). Bireyin öz düzenleme becerileri sahip olduğu mizaç özelliklerinden, bellek kapasitesinden, dil gelişiminden, benlik algısından ve yetiştirildiği yakınsal eğitim alanında ebeveynlik ortamından etkilenmektedir (Williams, 2014; Acar Şengül ve Yükselen, 2015).

Bu becerilerin kazanım ve gelişim sürecinde altın çağ olarak nitelendirilen okul öncesi dönemde çocuğa ilgili beceri ve davranış kalıplarını model olarak sunan, topluma uyumun sağlanmasında rol alan en önemli sosyal güçlerin başında anne-baba gelmektedir. Anne-babaların çocuklarıyla ilgili görüş, değer ve davranışlar bütünü olarak adlandırılan anne baba tutumları (Palut, 2008), çocuğun yaşantısında gerekli beceri ve davranış örüntülerini oluşturup sergilemesinde büyük önem taşımaktadır.

Anne-babaların çocuklarıyla ilişkilerinin öz düzenleme becerileri üzerindeki etkileri incelendiğinde ılımlı ve pozitif ebeveyn tutumları sergilenen çocukların genellikle daha uyumlu olduğu (Berk, 2013), yüksek özsaygı ve özgüvene sahip atılgan bireyler oldukları (Güngör Aytar ve Kaytez, 2015), kurallara uyma, kontrol ve davranış

becerilerini düzenlemede daha yetkin oldukları bilinmektedir (Jenning vd., 2008; Suchodoletz vd., 2011). Baskıcı ve negatif ebeveyn tutumları sergilenen çocukların öz yöneliminin kısıtlandığı, sorgulama yetisinin desteklenmemesi neticesinde akademik hayatta başarısızlıklarla karşılaşabilecekleri belirtilmektedir (İsrael, 2008).

Erken çocukluk döneminde başlayan sosyalizasyon sürecinde ilk ve en önemli aktör rolünde yer alan anne-baba koydukları kurallar yoluyla çocukların çevrelerindeki beklentilerin arttığını fark etmelerini sağlar (Suchodoletz vd., 2011). Tüm çocuklar için faydalı olan amaçlı davranışlar, kurallar yoluyla çocuğun davranışlarını düzenleyerek kişilik gelişimini ve öğrenimini yönlendirmesini sağlar. Öz düzenleme becerilerinin okul öncesi dönem çocuğunda hem akademik hem duygusal boyutta etkileri vardır (Willoughby vd., 2011; Kargı, 2012; Rasplıca, 2016). Yüksek düzeyde öz düzenleme becerilerine sahip çocuklar, bir yetişkin kendisini izlemediği takdirde de nasıl davranması gerektiğini bilir ve dürtülerini en uygun eylemi belirlemek için uzun süre kontrol altında tutabilir (Aras, 2015).

Bu beceriler, kazanılması için kritik dönem olan okul öncesi dönemde kazanılmadığında akademik problemler, okula karşı olumsuz tutum, anti sosyal davranışlar, akran reddi gibi birey üzerinde ilerideki yaşamını etkileyecek olumsuz etkiler oluşturacaktır (Blair ve Razza, 2007; Aras, 2015).

YÖNTEM

Bu çalışma, okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerileri ile anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek ve okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerilerinin bazı değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla ilişkisel tarama modelinde betimsel bir çalışma şeklinde gerçekleştirilmiştir.

Çalışma Grubu

Bu çalışmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Ankara il sınırları içerisindeki farklı sosyoekonomik özelliklere sahip 2 farklı ilçe merkezinde (Gölbaşı ve Keçiören) okul öncesi eğitime devam eden 130 çocuk ve anneleri oluşturmaktadır. Çalışmanın başlangıcında çalışma grubu içerisine çocukların babaları da dahil edilmiştir ancak geri dönen ölçek sayısının azlığının çalışmanın güvenilirliğini etkileyeceği düşünülerek babalar çalışma grubundan çıkarılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada verilerin toplanması amacıyla; çocuklar ve aileleri hakkında bilgi edinmek amacıyla hazırlanan "Demografik Bilgi Formu", ebeveyn tutumlarını tespit etmek amacıyla Karabulut Demir ve Şendil (2008) tarafından geliştirilen "Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)" ve çocukların öz düzenleme becerilerini ölçmek amacıyla Bayındır ve Ural (2016) tarafından geliştirilen "Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği" kullanılmıştır.

Demografik Bilgi Formu

Çalışma grubunun demografik bilgilerini elde etmek amacıyla 7 çoktan seçmeli,4 boşluk doldurma türünde soruya sahip bu form 11 sorudan oluşmaktadır.

Ebeveyn Tutum Ölçeği

Anne-babaların benimsedikleri ebeveynlik davranışlarının belirlenmesiyle amacıyla likert tipi modelinde hazırlanan bu ölçek dört alt boyuttan ve toplam 46 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri “her zaman” ve “hiçbir zaman” arasında değişen 5’li dereceleme tipinde hazırlanmıştır. Ölçeğin bütünü ve alt boyutlarından elde edilen düşük ve yüksek puanlar ilgili tutumun baskın ya da zayıf olduğunu göstermektedir. Ölçeğin alpha değerleri sırasıyla demokratik tutum alt boyutu için.83, otoriter tutum alt boyutu için .76, izin verici tutum alt boyutu için .74 ve koruyucu tutum alt boyutu için.75 şeklindedir. Bu çalışmada ise alpha değerleri sırasıyla demokratik tutum alt boyutu için.88, otoriter tutum alt boyutu için .75, izin verici tutum alt boyutu için .64 ve koruyucu tutum alt boyutu için.71 olarak hesaplanmıştır.

Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği

Okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerilerini belirlemek amacıyla likert tipi modelinde hazırlanan bu ölçek 3 alt boyuttan ve toplam 33 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri “kesinlikle doğru” ve “kesinlikle doğru değil” arasında değişen 5’li dereceleme tipinde hazırlanmıştır. Ölçeğin bütünü ve alt boyutlarından elde edilen düşük ve yüksek puanlar ilgili becerinin güçlü ya da zayıf olduğunu göstermektedir. Ölçeğin alpha değerleri sırasıyla düzenleme becerileri alt boyutu için.96, kontrol becerileri alt boyutu için.91 ve toplam öz düzenleme becerileri için.96 şeklindedir. Bu çalışmada ise alpha değerleri sırasıyla düzenleme becerileri alt boyutu için.96, kontrol becerileri alt boyutu için.91 ve toplam öz düzenleme becerileri için.88 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışma verilerinin değerlendirilmesi için istatistiksel analizler SPSS23 paket programı ile yapılmıştır. Değerlendirme sürecinde tanımlayıcı istatistiksel metotlar (frekans, yüzde, ortalama) kullanılmış, verilerin normal dağılıp dağılmadığı saçılım grafikleriyle incelenerek belirlenmiştir. Normal dağıldığı tespit edilen verilerin analizinde parametrik analizler kullanılmıştır. Çalışmanın ana ve alt amaçları doğrultusunda değişkenler ve ölçekler arası ilişkiler t testi, tek yönlü varyans analizi ve korelasyon analizi ile belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmada anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Tablo 1. Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri

	Özellikler	N	%
Çocuğun Yaşı	48-60 Aylık	63	48,5
	61-72 Aylık	67	51,5
Çocuğun Cinsiyeti	Kız	66	50,8
	Erkek	64	49,2
Çocuğun Kardeş Sayısı (Kendi Dahil)	1 Kardeş	16	12,3
	2 Kardeş	45	36,4
	3 Kardeş	51	39,2
	4 Kardeş	15	11,5
	5 ve Daha Fazla Kardeş	3	2,3
Çocuğun Doğum Sırası	İlk	45	34,6
	Orta	27	20,8
	Son	58	44,6
Annenin Yaşı	24-30	104	80
	31-37	23	17,7
	38-43	3	2,3
Babanın Yaşı	24-30	18	13,8
	31-37	56	43,1
	38-43	46	35,4
	44 ve Üzeri	10	7,7
Annenin Öğrenim Düzeyi	İlkokul	43	33,1
	Ortaokul	25	19,2
	Lise	33	25,4
	Üniversite	24	18,5
	Master/Doktora	5	3,8
Babanın Öğrenim Düzeyi	İlkokul	30	23,1
	Ortaokul	27	20,8
	Lise	40	30,8
	Üniversite	27	20,8
	Master/Doktora	6	4,6
Gelir Düzeyi	1000 TL ve Altı	8	6,2
	1001-2500 TL	69	53,1
	2501-4000 TL	30	23,1
	4001-5500 TL	10	7,7
	5501 TL ve Üzeri	13	10
Annenin Çalışma Durumu	Çalışıyor	28	21,5
	Çalışmıyor	102	78,5

Tablo 1 incelendiğinde çalışmaya katılan çocukların %50,8'ini kız, 49,2'sini erkek çocuklar oluşturmaktadır. Bu çocukların %48,5'i 48-60 ay aralığında, %51,5'i ise 61-72 ay aralığında yer almaktadır. Çocukların %12,3'ünün tek çocuk olduğu, %36,4'ünün 2 kardeş olduğu, %39,4'ünün 3 kardeş olduğu, %11,5'inin 4 kardeş olduğu ve %2,3 'ünün 5 ve daha fazla kardeş olduğu görülmektedir. Çocukların %34,6'sı ilk çocuk olarak, %20,8'i ortanca çocuk olarak ve %44,6'sı son çocuk olarak dünyaya gelmiştir. Çocukların annelerinin yaşlarına bakıldığında %80'inin 24-30 yaş aralığında olduğu, %17,7'sinin 31-37 aralığında olduğu ve %2,3'ünün 38-43 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Babaların yaşları incelendiğinde, %13,8'inin 24-30 yaş aralığında olduğu, %43,1'inin 31-37 yaş aralığında olduğu, %35,4'ünün 38-43 yaş aralığında olduğu ve %7,7'sinin 44 yaş ve üzerinde olduğu saptanmıştır. Annelerin %33,1'i ilkokul mezunu, %19,2'si ortaokul mezunu, %25,4'ü lise mezunu, %18,5'i

üniversite mezunu ve %3,8' master/doktora mezunudur. Babaların öğrenim düzeyleri incelendiğinde %23,1'inin ilkököl mezunu, %20,8'inin ortaokul mezunu olduğu, %30,8'inin lise mezunu olduğu, %20,8'inin üniversite mezunu ve %4,6'sının master/doktora mezunu olduğu görülmektedir. Annelerin %21,5'i çalışmakta iken, %78,5'i herhangi bir işte çalışmamaktadır. Ailelerin gelir düzeyi incelendiğinde %6,2'sinin 1000 TL ve altı gelire sahip olduğu, %53,1'inin 1001-2500 TL arasında gelire sahip olduğu, %23,1'inin 2501-4000 TL arasında gelire sahip olduğu, %7,7'sinin 4001-5500 TL arasında gelire sahip olduğu ve %10'unun 5501 TL ve üzeri gelire sahip olduğu saptanmıştır.

Tablo 2. Öz Düzenleme Becerileri Ölçeğinin Alt Boyutları ve Toplamından Elde Edilen Puanlar ile Annenin Çalışma Durumu, Cinsiyet ve Yaş Değişkenlerine İlişkin t-testi Sonuçları

	Değişkenler	N	X	P
	Anninin çalışma durumu			
Düzenleme Becerileri	Çalışıyor	28	75,92	,763
	Çalışmıyor	102	77,06	
Kontrol Becerileri	Çalışıyor	28	38,37	,037*
	Çalışmıyor	102	38,20	
Öz Düzenleme Becerileri Toplam	Çalışıyor	28	114,29	,952
	Çalışmıyor	102	115,27	
	Çocuğun Cinsiyeti			
Düzenleme Becerileri	Kız	66	76,42	,975
	Erkek	64	77,21	
Kontrol Becerileri	Kız	66	38,21	,594
	Erkek	64	38,23	
Öz Düzenleme Becerileri Toplam	Kız	66	114,63	,935
	Erkek	64	115,45	
	Çocuğun Yaşı			
Düzenleme Becerileri	48-60	63	78,66	,512
	61-72	67	75,07	
Kontrol Becerileri	48-60	63	38,28	,349
	61-72	67	38,15	
Öz Düzenleme Becerileri Toplam	48-60	63	116,82	,328
	61-72	67	113,35	

*P<0.05

Tablo 2'ye göre çocukların öz düzenleme becerileri ile annenin çalışma durumu değişkeni arasındaki ilişki incelendiğinde çalışan annelerin çocuklarının kontrol becerisi alt boyutu ortalamalarının (X=38,37) çalışmayan annelerin çocuklarının ortalamalarından (X= 38,20) daha yüksek olduğu görülmektedir. Ortalamalara göre çalışan annelerin çocuklarının çocukların kontrol becerileri çalışmayan annelerin çocuklarına göre daha yüksektir ve istatistiksel açıdan kontrol becerileri alt boyutu ile annenin çalışma durumu değişkeni arasında anlamlı bir ilişki vardır(p=,037). Ancak düzenleme becerileri alt boyutu ve toplam öz düzenleme becerileri ile annenin çalışma durumu değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (sırasıyla p=,763; p=,952).

Aynı tabloda çocukların düzenleme becerileri alt boyutu, kontrol becerileri alt boyutu ve toplam öz düzenleme becerileri ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişki incelendiğinde erkek çocukların ortalamalarının (sırasıyla

X=77,21; X=38,23; X=115,45) kız çocukların ortalamalarından (sırasıyla X=76,42; X=38,21; X=114,63) daha yüksek olduğu görülmektedir. Ortalamalara göre erkek çocukların öz düzenleme becerileri kız çocuklara göre daha yüksektir ancak istatistiksel açıdan öz düzenleme becerileri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (sırasıyla p=,975; p=,594; p=,935). İlgili literatür incelendiğinde bu bulgu Bayındır ve Ural (2016), ile farklılık gösterse de öz düzenleme ve cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkiyi inceleyen pek çok çalışma cinsiyetin öz düzenleme becerileri üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı üzerinde birleşmektedir (Jahromi ve Stifter, 2008; Fındık Tanrıbuyurdu, 2012; Ertürk, 2013; Bayındır,2016).

Yine bu tabloda çocukların becerileri alt boyutu, kontrol becerileri alt boyutu ve toplam öz düzenleme becerileri ile yaş değişkeni arasındaki ilişki incelendiğinde 48-60 aylık çocukların ortalamaları (sırasıyla X=78,66; X=38,28; X=116,82) 61-72 aylık çocukların ortalamalarından (sırasıyla X=75,07; X=38,15; X=113,35) daha yüksek olduğu görülmektedir. Ortalamalara göre 48-60 aylık çocukların öz düzenleme becerileri 61-72 aylık çocuklara göre daha yüksektir ancak istatistiksel açıdan öz düzenleme becerileri ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki yoktur (sırasıyla p=,512; p=,349; p=,328). Çalışmadan elde edilen bu bulgu Ertürk'ün (2013) çalışmasıyla benzerlik gösterse de literatürün çoğunluğu ile farklılık göstermektedir. Öz düzenleme ve yaş ilişkisini inceleyen pek çok araştırma öz düzenleme becerilerinin yaş arttıkça yetkinleştiğini göstermektedir (Blair ve Razza,2007; Fındık Tanrıbuyurdu,2012; Bayındır,2016).

Tablo 3. Öz Düzenleme Becerileri Ölçeğinin Alt Boyutları ve Toplamından Elde Edilen Puanlar ile Çocuğun Doğum Sırası, Çocuğun Kardeş Sayısı, Gelir Düzeyi ve Annenin Yaşı Değişkenlerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi(ANOVA) Sonuçları

	Değişkenler	N	X	P	Farkın Kaynağı
	Çocuğun doğum sırası				
Kontrol Becerileri	İlk	45	38,32	,832	
	Orta	27	37,81		
	Son	58	38,33		
Düzenleme Becerileri	İlk	45	74,04	,415	
	Orta	27	78,22		
	Son	58	78,31		
Öz Düzenleme Becerileri Toplam	İlk	45	112,37	,436	
	Orta	27	116,03		
	Son	58	116,63		
	Çocuğun Kardeş Sayısı				
Kontrol Becerileri	1 kardeş	16	39,50	,039*	4>3
	2 kardeş	45	38,13		4>2
	3 kardeş	51	37,41		
	4 kardeş	15	40,40		
	5 ve daha fazla	3	35,66		
	Kardeş		38,22		
Düzenleme Becerileri	1 kardeş	16	71,62	,784	
	2 kardeş	45	78,04		
	3 kardeş	51	77,21		
	4 kardeş	15	77,53		
	5 ve daha fazla	3	75,66		
	kardeş				
Öz Düzenleme Becerileri Toplam	1 kardeş	16	111,12	,810	
	2 kardeş	45	116,17		

	3 kardeş	51	114,62		
	4 kardeş	15	117,93		
	5 ve daha fazla kardeş	3	111,33		
	Gelir Düzeyi				
Kontrol Becerileri	1000 TL ve altı	8	37,62	,295	
	1001-2500 TL	69	37,72		
	2501-4000 TL	30	39,23		
	4001-5500 TL	10	39,70		
	5501 TL ve üzeri	13	37,76		
Düzenleme Becerileri	1000 TL ve altı	8	70,00	,000*	4>1
	1001-2500 TL	69	72,82		4>2
	2501-4000 TL	30	77,40		
	4001-5500 TL	10	94,10		
	5501 TL ve üzeri	13	87,53		
Öz Düzenleme Becerileri Toplam	1000 TL ve altı	8	107,62	,000*	4>1
	1001-2500 TL	69	110,55		4>2
	2501-4000 TL	30	116,63		
	4001-5500 TL	10	133,80		
	5501 TL ve üzeri	13	125,30		
	Annenin Yaşı				
Kontrol Becerileri	24-30	104	38,18	,856	
	31-37	23	38,48		
	38-43	3	37,00		
			38,22		
Düzenleme Becerileri	24-30	104	75,64	,020*	2>1
	31-37	23	83,48		2>3
	38-43	3	54,00		
			76,81		
Öz Düzenleme Becerileri Toplam	24-30	104	113,82	,013*	2>1
	31-37	23	121,96		2>3
	38-43	3	91,00		

*P<0.05

Tablo 3'e göre çocukların düzenleme becerileri alt boyutu, kontrol becerileri alt boyutu ve toplam öz düzenleme becerileri ile doğum sırası değişkeni arasındaki ilişki incelendiğinde son olarak doğan çocukların ortalamalarının (sırasıyla X=38,33; X=78,31; X=116,63) ilk doğan çocukların ortalamaları ile (sırasıyla X=38,32; X=74,04; X=112,37) ortanca doğan çocukların ortalamalarından (sırasıyla X=37,81; X=78,22; X=116,03) daha yüksek olduğu görülmektedir. Ortalamalara göre son sırada doğan çocukların öz düzenleme becerileri ilk sırada ve ortanca olarak doğan çocuklara göre daha yüksektir ancak istatistiksel açıdan öz düzenleme becerileri ile çocuğun doğum sırası değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (sırasıyla p=,832; p=,415; p=,436). Çalışmanın bu bulgusu literatürle benzerlik göstermektedir (Fındık Tanrıbuyurdu, 2012; Ertürk, 2013).

Aynı tabloda çocukların öz düzenleme becerileri ile kardeş sayısı değişkeni arasındaki ilişki incelendiğinde kontrol becerileri alt boyutu ile kardeş sayısı arasında anlamlı bir ilişki vardır(p=,039). Farklılığın kaynağı incelendiğinde ise dört kardeşe sahip olan çocukların kontrol becerilerinin, 2 ve 3 kardeşe sahip olan çocuklara göre daha yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu bulgu çocukların sosyal model olarak kardeşlerinin hayata dair performanslarını izleyerek ve kendini ifade etme biçimlerini inceleyerek kendi yaşamlarında kontrol becerilerini ve stratejilerini oluşturabileceklerini öğrenmeleri ile açıklanabilir. Kardeş sayısı arttıkça farklı

düşünce ve davranışlar da artacak, bu düşünce ve davranışlarla başa çıkma süreçleri içerisinde çocuklar tarafından farklı beceri ve stratejiler geliştirilecektir.

Yine bu tabloda çocukların öz düzenleme becerileri ile gelir düzeyi değişkeni arasındaki ilişki incelendiğinde düzenleme becerileri alt boyutu ile toplam öz düzenleme becerileri arasında anlamlı bir ilişki vardır (sırasıyla $p=,000$; $p=,000$). Farklılığın kaynağı incelendiğinde ise 4000-5500 TL gelir düzeyine sahip olan çocukların düzenleme becerileri ile toplam öz düzenleme becerileri, 1000 TL ve altı ile 1001-2500 TL gelire sahip çocuklara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Howse vd. (2003) gelir düzeyindeki düşüklük ve yüksekliğin okul öncesi dönemde öz düzenleme becerilerinde yetkinlik açısından farklılık yaratabileceğini belirtmiştir. Noble vd. (2007), çalışmasında düşük gelirli ailelerin çocuklarının orta ve yüksek gelirli akranlarına kıyasla öz düzenleme becerilerinde geri kaldığı sonucuna ulaşmıştır. Düşük gelir düzeyindeki dezavantajlı çocukların çeşitli sosyal uyarılardan ve güdüleyici, destekleyici yönlendiricilerden yoksun kalması yetkin öz düzenleme becerilerine sahip olma olasılığını düşürmektedir. Çalışmanın bu bulgusundan elde edilen sonuçtan farklı olarak Bayındır (2016), çalışmasında gelir düzeyi değişkeni ile öz düzenleme becerileri arasında anlamlı bir farklılık tespit edememiştir.

Son olarak bu tabloda çocukların öz düzenleme becerileri ile annenin yaşı değişkeni arasındaki ilişki incelendiğinde düzenleme becerileri alt boyutu ile toplam öz düzenleme becerileri arasında anlamlı bir ilişki vardır (sırasıyla $p=,020$; $p=,013$). Farklılığın kaynağı incelendiğinde ise 31-37 yaş aralığında olan annelerin çocuklarının düzenleme becerileri, yaşları 24-30 ve 38-43 yaş aralığında olan annelerin çocuklarına göre daha yüksek düzeydedir. Literatürde değişken olarak anne yaşını alan çalışmalar incelendiğinde araştırma bulguları anne yaşı değişkeninin öz düzenleme becerileri üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı şeklindedir ve bu çalışmanın bulguları ile uyuşmadığı görülmektedir (Fındık Tanrıbuyurdu, 2012; Ertürk, 2013).

Tablo 4. Çocukların Öz Düzenleme Beceri Ölçeği'nin Alt Boyutları ve Toplamından Aldıkları Puanlar ile Ebeveynlerin Ebeveyn Tutum Ölçeği'nin Alt Boyutları ve Toplamından Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişkinin Korelasyon Analizi

	İzin Verici Tutum	Otoriter Tutum	Koruyucu Tutum	Demokratik Tutum	Ebeveyn Tutumu Toplam
Düzenleme	-,208	-,061	-,141	,074	-,121
Becerileri	,017*	,490	,110	,405	,172
	130	130	130	130	130
Kontrol Becerileri	,113	-,050	-,059	,112	,071
	,201	,569	,504	,204	,422
	130	130	130	130	130
Öz Düzenleme	-,184	-,073	-,155	,099	-,105
Becerileri Toplam	,036*	,411	,078	,260	,234
	130	130	130	130	130

* $P<0.05$

Tablo 4 incelendiğinde anne-babaların izin verici tutumları ile çocukların düzenleme becerileri arasında istatistiksel olarak negatif yönde ($r=-,208$) anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($p=,017$). Ayrıca anne-babaların izin verici tutumları ile çocukların toplam öz düzenleme becerileri arasında istatistiksel olarak negatif yönde ($r=-$

,184) anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir($p=,036$). Sonuç olarak anne-babaların izin verici tutumları arttıkça çocukların düzenleme becerileri ve toplam öz düzenleme becerilerinin azaldığı belirlenmiştir. Çocuklarda öz düzenleme becerilerinin kazanımında çevresel faktörlerin düzenleyici ve yöneltici işlevleri düşünüldüğünde kuralsızlık ve sınırsızlığın sembolü olan izin verici tutumların çocukların kuralları içselleştirmeleri, sınırlarını öğrenmeleri açısından olumsuz etkiye sahip oldukları aşikardır. Bu tutuma sahip ailelerin çocuklarının kendi davranışlarını kontrol etmede güçlük yaşadıkları, gerektiğinde dürtü, istek ve duygularını denetleme yeteneklerinin gelişiminin olumsuz etkilendiği bilinmektedir. (Günalp, 2007).

Aynı tablo incelendiğinde anne-babaların demokratik, koruyucu ve otoriter tutumları ile çocukların düzenleme becerileri, kontrol becerileri ve toplam öz düzenleme becerileri arasında ise anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. ($p>0.05$) Çalışma, bu bulgusu ile ilgili literatürden farklılaşmaktadır (Raikes vd., 2007; Olson vd.,2011; Lansford vd., 2012; William,2014).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerileri ile anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada, çocukların yaşı, cinsiyeti ve doğum sırası değişkenlerinin çocukların öz düzenleme becerilerinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık yaratmadığı tespit edilmiştir. Ancak gelir düzeyi, kardeş sayısı, anne yaşı ve annenin çalışma durumu değişkenlerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık yarattığı belirlenmiştir. Yüksek gelir düzeyinin öz düzenleme becerileri gelişimine olumlu katkı sağladığı, çoğalan kardeş sayısının çocukların kontrol becerileri üzerinde pozitif etki yarattığı, çalışan annelerin çocuklarının kontrol becerilerinde daha yetkin olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Çalışmada anne-babaların izin verici tutumları ile çocukların toplam öz düzenleme ve düzenleme becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu, anne-babaların izin verici tutumları arttıkça çocukların düzenleme becerileri ve toplam öz düzenleme becerilerinin azaldığı belirlenmiştir. Anne-babaların demokratik, koruyucu ve otoriter tutumları ile çocukların öz düzenleme becerileri arasında ise anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Bu çalışma Ankara ilinde okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 130 çocuk ve anneleri ile gerçekleştirilmiştir. Daha sonraki çalışmalar daha geniş ve farklı bölgelerde yer alan çalışma gruplarıyla gerçekleştirilebilir. Ebeveyn tutumlarının çocuğun beceri gelişiminde etkisi göz önüne alındığında sonraki çalışmalar ebeveyn tutumlarını etkileyebilecek mizaç, aile içi iletişim gibi farklı değişkenlerle birlikte incelenerek yürütülebilir.

KAYNAKÇA

- Acar Şengül, E. ve Yükselen, A. İ. (2015). Bebeklikte Sosyal ve Duygusal Gelişim. *Çocuk Gelişimi 1 Bebeklik Döneminde Gelişim (90-112)*. Ankara: Hedef Basın Yayın.
- Aras, S. (2015). "Promoting Self Regulation in Early Years: Tools of The Mind." *Journal of Education and Future*, 8(1): 15-25.

- Bayındır, D. ve Ural, O. (2016). "Öz Düzenleme Becerileri Ölçeğinin Geliştirilmesi." *International Online Journal of Educational Sciences*, 8(4): 119-132.
- Bayındır, D. (2016). *48-72 Aylık Çocuklar İçin Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği'nin Geliştirilmesi ve Çocukların Öz Düzenleme Beceri Düzeyleri ile Annelerine Bağlanma Biçimleri, Annelerin Ebeveyn Davranışları ve Psikolojik Sağlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Berk, L. (2012). *Infant and Children Prenatal Thought Middle Childhood*. Boston: Pearson.
- Blair, C. & Razza, R. P. (2007). "Relating Effortful Control, Executive Function, and False Belief Understanding to Emerging Math and Literacy Ability in Kindergarten." *Child Development*, 78(2): 647-663.
- Ertürk, H.G. (2013). *Öğretmen Çocuk Etkileşiminin Niteliği ile Çocukların Öz Düzenleme Becerisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Fındık Tanrıbuurdu, E. (2012). *Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Garon, N., Bryson, S.E. & Smith, I.M. (2008). "Executive Function in Preschoolers: A Review Using An Integrative Framework." *Psychol Bull*, 134(1):31-60.
- Günalp, A. (2007). *Farklı Anne Baba Tutumlarının Okul Öncesi Eğitim Çağındaki Çocukların Öz Güven Duyusunun Gelişimine Etkisi (Aksaray İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Güngör Aytar, A. & Kaytez, N. (2015). *Ailede İletişim ve Çocuk Üzerinde Etkileri. Etkili İletişim (99)*. Ankara: Hedef Yayıncılık.
- Howse, R., Lange, G., Farran, D. & Boyles, C. (2003). "Motivation and Self-Regulation as Predictors of Achievement in Economically Disadvantaged Young Children." *The Journal of Experimental Education*, 7: 151-174.
- Hughes, C. (2011). "Changes and Challenges in 20 Years of Research Into the Development of Executive Functions." *Infant and Child Development*, 20: 251-271.
- İsrael, E. (2007). *Öz Düzenleme Eğitimi, Fen Başarısı ve Öz Yeterlilik*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Jahromi, L. B. & Stifter, C. A. (2008). "Individual Differences in Preschoolers' Self-Regulation and Theory of Mind." *Merrill-Palmer Quarterly*, 54(1): 125- 150.
- Jennings, K.D., Sandberg, I., Kelly, S.A., Valdes, L., Yaggi, K., Abrews, A., et al. (2008). "Understanding of Self and Maternal Warmth Predict Later Self-Regulation in Toddlers." *International Journal of Behavioral Development*, 32: 108-118.
- Karabulut Demir, E. & Şendil, G. (2008). "Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)." *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(21): 15-25.
- Kargı, E. (2012). *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kopp, C. (1982). "Antecedents of Self-Regulation: A Developmental Perspective." *Developmental Psychology*, 18(2): 199-214.

- Lansford, J.E. & Deater Deckard, K. (2012). "Childrearing Discipline and Violence in Developing Countries." *Child Development*, 83(1): 62-75
- McClelland, M.M.& Cameron, C.E. (2011). "Self Regulation in Early Childhood: Improving Conceptual Clarity and Developing Ecologically Valid Measures." *Child Development Perspectives* 0(0): 1-7.
- Noble, K.G., McCandliss, B.D.& Farah, M.J. (2007). "Socioeconomic Gradients Predict Individual Differences in Neurocognitive Abilities." *Developmental Science*, 10:464-480.
- Olson, S. L., Lopez Duran, N., Lunkenheimer, E. S., Chang, H., & Sameroff, A. J. (2011). "Individual Differences in the Development of Early Peer Aggression: Integrating Contributions of Self-Regulation, Theory of Mind, and Parenting." *Development and Psychopathology*, 23(1): 253-266.
- Palut, B. (2008). "Düşünme Stilleri ve Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişki." *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24: 1-11.
- Raikes, H. A., Robinson, J. L., Bradley, R. H., Raikes, H. H. & Ayoub, C. C. (2007). "Developmental Trends in Self-Regulation Among Low-Income Toddlers." *Social Development*, 16(1): 128-149.
- Rasplica, C.K. (2016). *Examining the Relationship of Early Literacy Skills and Cognitive Self-Regulation to Kindergarten Readiness of Preschool Students*. Unpublished Doctoral Disserttion, University of Oregon Department of Special Education and Clinical Sciences, Oregon.
- Sakız, G. & Yetkin Özdemir, İ.E. (2014). *Öz Düzenleme ve Öz Düzenlemeli Öğrenme: Kuramsal Bakış. Öz Düzenleme* (2-23). Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Senemoğlu, N. (2009). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Suchodoletz, A., Trommsdorff, G.& Heikamp, T. (2011). "Linking Maternal Warmth and Responsiveness to Children's Self Regulation." *Social Development*, 20(3): 486-503.
- Whitebread, D.& Babilio, M. (2012). "The Emergence and Early Development of Self-Regulation in Young Children." *Profesorado*, 16(1):15-33.
- Williams, K.E. (2014). *Self-Regulation From Birth to Age Seven: Associations With Maternal Mental Health, Parenting, and Social, Emotional and Behavioural Outcomes for Children*. Unpublished Doctoral Dissertation, Queensland University of Technology Department of Early Childhood, Australia.
- Willoughby, M., Kupersmidt, J., Voegler-Lee, M., & Bryant, D. (2011). "Contributions of Hot and Cool Self-Regulation to Preschool Disruptive Behavior and Academic Achievement." *Developmental Neuropsychology*, 36(2): 162-180.
- Zimmerman, B. J. (2005). Attaining Self-Regulation: A Social Cognitive Perspective. *Handbook of Self Regulation* (13-35). USA: Elsevier Academic Press.